

Fra kløft til løft: Behov for højere uddannelsesniveau i den private sektor

Af Anita Vium Jørgensen, cheføkonom i 3F og Rasmus Conradsen, chefkonsulent i Akademikernes Centralorganisation

Gengivelse af artikel trykt i Politiken d. 26. april 2012 under rubrikken 'Analyse'.

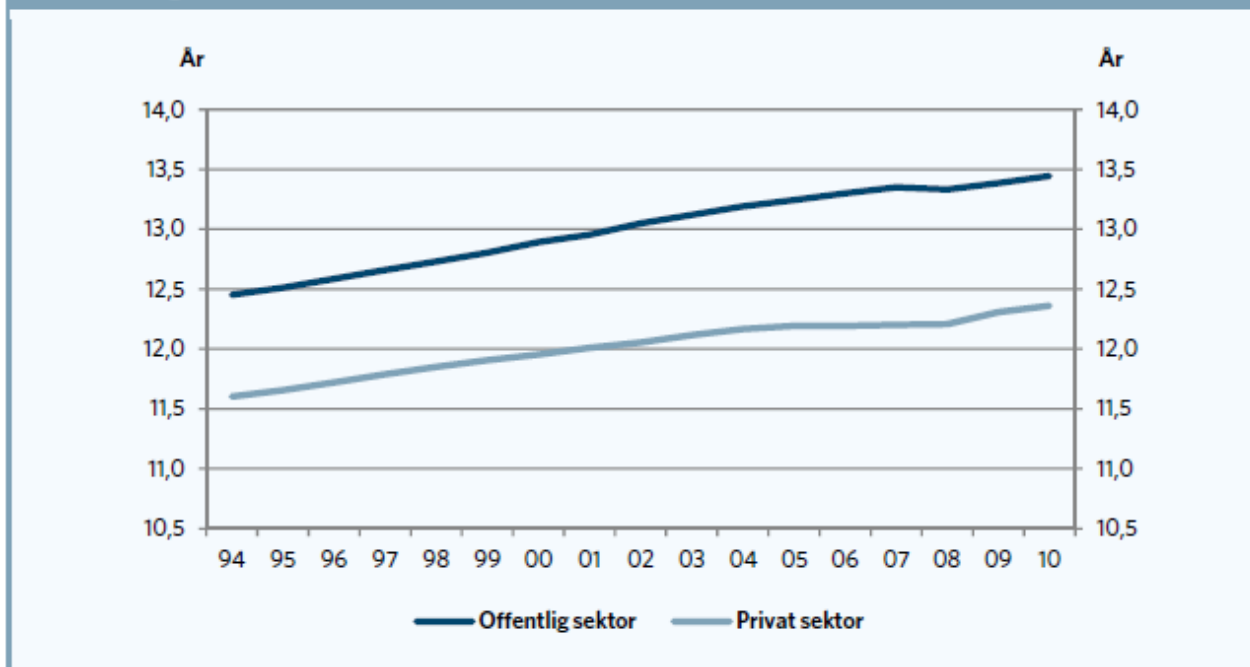
Uddannelsesniveaulet i den private sektor er for lavt. Her er konkret bud på, hvordan vi får hævet uddannelsesniveaulet både i bunden og i toppen.

Arbejdskraften i den private sektor har altid været dårligere uddannet end de offentligt ansatte, og uddannelseskløften mellem de to sektorer er blevet dybere i løbet af 00'erne. Den udvikling påkalder sig opmærksomhed, når vi samtidig står overfor en udfordring med at øge Danmarks konkurrenceevne, vækst og beskæftigelse. Der er behov for initiativer, som kan løfte uddannelsesniveaulet i den private sektor over en bred kam. Et konkret sted at starte er at få antallet af ufaglærte på arbejdsmarkedet reduceret og få øget virksomhedernes appetit efter akademikere.

Uddannelsesefterslæbet i den private sektor kan illustreres ved, at næsten 40 pct. af de beskæftigede i de private byerhverv er ufaglærte, mens andelen i den offentlige sektor kun er omkring 25 pct. Samtidig har knap 13 pct. af de beskæftigede i den offentlige sektor en lang videregående uddannelse, mens det kun gælder godt 7 pct. i den private sektor.

Samlet har ansatte i den offentlige sektor i gennemsnit 13,4 års uddannelse, mens niveaulet i den private sektor er 12,4 års uddannelse. Uddannelsesniveaulet er steget for begge grupper i de senere år, men udviklingen går hurtigere i den offentlige sektor (se figur).

Figur 1 Udviklingen i den gennemsnitlige uddannelseslængde blandt beskæftigede i den private og den offentlige sektor

Anm: Se tabel 1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Udviklingen er bekymrende, når vi fra både teoretiske og empiriske analyser ved, at uddannelse øger produktiviteten i virksomhederne. Det Økonomiske Råd har i en analyse fra efteråret 2010 påvist, at en stigning i andelen af ansatte med uddannelse øger produktiviteten indenfor alle brancher. Effekten er signifikant, både når virksomheden løfter uddannelsesniveaulet fra ufaglært til faglært, og når andelen med en videregående uddannelse øges.

Hvad angår det sidste, gælder det om at få udbredt den hastigt stigende akademiske arbejdsstyrke til det kæmpe segment af små- og mellemstore virksomheder, som ikke i dag har ansat akademikere. Akademikerne kan gøre virksomhederne skarpere, mere innovative og kreative, eksempelvis i udviklingen af nye produkter og markeder. Det viser erfaringer med den såkaldte videnpilotordning, hvor mindre og mellemstore virksomheder i et år kan få tilskud til at ansætte den første akademiker. De virksomheder, der har gjort brug af ordningen, har haft en fremgang i produktiviteten og en gennemsnitlig merfortjeneste på 1,1 mio. kr. sammenlignet med virksomheder, som ikke har brugt den.

Andre analyser har sandsynliggjort, at akademikere skaber merbeskæftigelse – også for andre faggrupper. En analyse af Rambøll viser f.eks., at i de små virksomheder, hvor der er en akademiker ansat, er der skabt ekstra job til 5,5 personer mod 0,4 personer i de virksomheder, der ikke har erfaring med at ansætte en akademiker. Der er en positiv synergi mellem uddannelsesniveau og centrale vækstparametre, som ikke kan ignoreres.

Udbredelse af akademikere til de mindre virksomheder har som strategisk fokus at skabe nye videns-arbejdspladser. Filosofien er at bruge samfundets uddannelsesinvesteringer bedst muligt. Det står i modsætning til en gøgeungestrategi, hvor højtuddannede opmuntres til at tage job, som traditionelt besættes af personer med lavere uddannelsesniveau.

Uddannelsesniveautet skal også løftes i bunden, så antallet af ufaglærte reduceres. Både ved at flere unge får en uddannelse, og ved at vi indhenter noget af de sidste mange års efterslæb af unge, der ikke fik en uddannelse fra starten, og nu er voksne ufaglærte. Flere analyser fra bl.a. AE viser, at det er en god samfundsøkonomisk investering at give ufaglærte en kompetencegivende uddannelse. Det hæver lønnen og dermed skattebasen og reducerer risikoen for at blive arbejdsløs, nedslidt og udstødt fra arbejdsmarkedet og dermed udgifterne til overførselsindkomster.

Uddannelsesløftet kræver, at der trykkes på flere knapper; der skal nye uddannelses tilbud og rettigheder til uddannelse, vejen til et uddannelsesløft skal være tydeligt for den enkelte, og vi skal blive bedre til at fange og hjælpe den store gruppe, der aldrig fik en uddannelse, fordi de har læse-stave problemer. En del af svaret er systematisk udvikling af kompetencepakker, hvor man kan samle en faglært uddannelse i moduler. Enten med udgangspunkt i de praktiske erfaringer og kurser man har i forvejen eller helt forfra. Pakkerne kan bruges i sammenhænge, der allerede findes; via rettighederne til uddannelse i overenskomsterne og via retten til selvvalgt uddannelse for ledige. Men rettighederne bør også udvides yderligere bl.a. ved at ufaglærte arbejdsløse får ret til at tage moduler til deres uddannelsesløft uden at blive stoppet af jobcentreret.

Fælles for både højt- og lavtuddannede er, at arbejdsmarkedspolitikken skal være løftestang for at øge uddannelsesniveautet i den private sektor. Udgangspunktet skal være det behov den enkelte arbejdsløse har. En nyuddannet akademiker kan som Videnpilot få praktisk erfaring i den private sektor, mens en ufaglært i 40'erne med masser af praktisk erfaring måske nærmere har behov for kompetencegivende uddannelse.

Lykkes det at gå fra kløft til løft for uddannelsesniveautet i den private sektor, vil det blive en vigtig dynamo for produktivitet, vækst og beskæftigelse i de kommende år.